

Doprinos kulturnih i kreativnih aktera osnaživanju građana/ki

European Citizens' Laboratories for Empowerment: CiTles Shared

Projekat Evropske kulturne saradnje, 2013-2014.

Amsterdam-Barselona-Kotor-Ljubljana-Pariz-Tores Vedras

- osnaživanje građana/ki u sprovođenju lokalnih promjena
- osnaživanje kreativnosti i osvajanje urbanog prostora
- jačanje raznolikosti urbanog prostora u Evropi

POLITIČKE PREPORUKE

Ovaj dio dokumenta predstavlja preporuke partnera projekta ECLECTIS s ciljem osnaživanja evropskih građana/ki i kreativnog sektora kroz njihovo učešće u aktivnostima u javnim prostorima. Ove preporuke, izrađene u saradnji 11 evropskih organizacija koje zastupaju stotine građana/ki i kulturnih aktera iz različitih područja, namijenjene su donosiocima odluka u Evropskoj uniji, na nacionalnom i lokalnom nivou. Time će se u Evropi stvoriti uslovi za osnaživanje kreativnog sektora i građana/ki da uzmu učešća u kreiranju gradskih prostora.

STVARANJE USLOVA ZA OSNAŽIVANJE GRAĐANA/KI KROZ SREDSTVA KULTURNOG I KREATIVNOG IZRAŽAVANJA

Kultura i kreativnost okružuju evropske građane/ke, podstiču ih i nadahnjuju, dopinoseći nastanku inovativne Evrope.

Ove preporuke se pozivaju na politički kontekst javnih konsultacija sprovedenih za Urbanu agendu /Urban Agenda/ i Strategiju Evropa 2020 /EU 2020 Strategy/, koje je pokrenula Evropska komisija. Za dobrobit građana/ki danas, pored naglaska na ekonomskom rastu, još uvijek je potrebno aktivno podsticati integraciju kulture u revidiranu Strategiju i Urbanu agendu, i to na ravnopravnoj osnovi s finansijskim ciljevima. Posebno treba potvrditi Agendu 21 za kulturu i integrisati je kao referentni dokument i kao sredstvo za promovisanje uloge kulture u gradskim politikama.

Kreativni akteri predstavljaju laboratorije za umjetničke inovacije i iznalaženje inovativnih načina osnaživanja građana/ki. Osim toga, oni omogućavaju i unapređuju kulturnu raznolikost i socijalnu koheziju. Budućnost dinamične, kreativne Evrope zavisi od toga da li će se uzeti u obzir interesi evropskih građana/ki, u koje spade i obnova javnih prostora na lokalnom nivou.

Danas se građani/ke, umjetnici/ce i kreativni sektor suočavaju s revolucionarnim promjenama. Razvoj potrošačkog ponašanja i pristup kulturi ubrzao je promjene kulturnog sektora. Razvoj digitalnih sredstava je takođe prilika za evropske građane/ke da se povežu i budu dio izazova kreiranja gradova.

Održivi razvoj, blagostanje, socijalna kohezija, kao i inovacije ostaju zajednički izazovi. Potrebni su novi okviri za lokalne aktere i vlasti vezano za spontane intervencije u javnim prostorima.

Ovakve intervencije ne mogu naći mjesto u klasičnom planu subvencija ili tendera (poziva za dostavljanje ponuda), već zahtjevaju mjere podrške i podsticajne mehanizme prilagođene njihovim procesima, u obliku akcionog plana za uključivanje građana/ki u kreiranje gradskih prostora.

Gledajući izvan okvira Strategije Evropa 2020, nevladine organizacije, umjetnici/ce i kulturni akteri/ke iz cijele Evrope zahtijevaju da se ove preporuke koriste u novoj dugoročnoj koordinisanoj strategiji i posebno u budućoj Urbanoj agenda. To je sad potrebnije nego ikad, s obzirom da Evropa nastavlja da se razvija u projekat zasnovan na kulturno osnaženim građanima/kama. Stoga je neophodno ulagati u eksperimentisanje i osnaživanje vezano za kulturni/urbani razvoj. Takvo ulaganje će doprinijeti rastu blagostanja, i stvaranju zajedničkog razumijevanja u vrijeme krajnje socijalne neizvjesnosti. Socijalna budućnost Evrope uveliko zavisi od donošenja pravih odluka upravo sada.

Prema tome, ova uključujuća strategija ne može biti ograničena samo na 3 politike u oblasti kulture (Evropska prijestonica kulture, Oznaka evropske baštine i Evropska nagrada za arhitekturu). Imajući u vidu brojna iskustva saradnje kulturnog i kreativnog sektora i građana/ki u evropskim gradovima, kultura kao transverzalna dimenzija mora biti dio Urbane agende.

PREPORUKE

PREPOZNATI ŠIRI SMISAO INOVACIJE I ŠIRI INOVATIVNI DOPRINOS KULTURE

Kultura i kreativnost su više od dodatne vrijednosti u ekonomskom smislu. One su zajedničke vrijednosti i dobra koja su ključna da bismo se suočili s izazovima društva u kom živimo.

Putem studija, manifesta i preporuka, kulturni sektor poziva na politički pristup zasnovan, ne isključivo na ekonomskom rastu, već na ulaganju u razvoj društva koji uključuje kulturna dobara i resurse. Učešće u umjetnosti i kulturi može unaprijediti socijalni kapital, kvalitet života i stanje dobrobiti. Stvaralaštvo igra presudnu ulogu u podsticanju razmišljanja i kritičkog mišljenja na osnovu kojih se razvijaju kapaciteti građana/ki da se bave tranzicijom čiji su dio. Potrebno je:

- Podsticati obuhvatan pristup u sprovođenju evropskih i regionalnih strategija i programa, naročito regionalnih politika razvoja i zapošljavanja, kako bi se omogućilo učešće kulturnih i kreativnih sektora.
- Uključiti kulturni i kreativni sektor u regionalne strategije i programe, Urbanu agendu.

PREPOZNATI DODATNU VRIJEDNOST UKLJUČIVANJA GRAĐANA/KI U KREIRANJE GRADOVA

Direktne kulturne inicijative i spontane intervencije u gradovima, predvođene građanima/kama, umjetnicima/cama, nevladinim organizacijama ili lokalnim predstavnicima nastoje da istraže nove načine zadovoljavanja potreba i težnji, izvan službenih okvira i politika.

Za ovakve inicijative mora postojati odgovarajući okvir koji podstiče uključivanje građana/ki i kreativnih aktera/ki. Potrebno je:

- Osigurati da Evropska komisija ojača svoj stav o umjetničkim i kreativnim procesima u svim svojim politikama, naročito regionalnim i gradskim, koje utiču na infrastrukturu i teritorijalnu koheziju.
- Stvoriti povoljno regulatorno okruženje za učešće kreativnog sektora i građana/ki u kreiranje gradova i projektima koji se tiču javnih prostora, putem ocjene postojećih uspješnih iskustava i najboljih politika.
- Osigurati širenje podsticajnih inicijativa među organima javne uprave, kulturnim i gradskim akterima i građanima/kama.

POBOLJŠATI UČEŠĆE GRAĐANA/KI I NEVLADINIH ORGANIZACIJA KOJE SE BAVE KREATIVNIM AKTIVNOSTIMA

Oснаživanje građana/ki, iako ono može biti iz različitih razloga i s različitim ciljevima, većina aktera u gradovima prepoznaje kao neophodno da bi se zamislile različite moguće budućnosti, u vrijeme kada se rezultati uobičajene prakse i rješenja "odozgo" (top-down) pokazuju sve neizvjesnijim. Mora se osigurati učešće građana/ki i nevladinih organizacija koje se bave kreativnim radom, kao i svih kreativnih aktera i organizacija građana/ki, bez obzira na njihovu veličinu, kako bi osigurali pluralizam i raznovrsnost. Potrebno je:

- Uspostaviti regulatorni okvir koji će osigurati da organi javne uprave omogućе učešće nevladinih organizacija u tenderima i pozivima vezanim za javne prostore, sa nepristrasnim pristupom.
- Uspostaviti kriterijume za učešće kreativnog sektora u projekte koji si tiču razvoja gradova kako bi se izbjegla prekomjerna tržišna koncentracija i garantovala kulturna raznolikost i učešće građana/ki.
- Osigurati da svi kulturni akteri imaju pristup svojoj gradskoj dokumentaciji, uključujući i mogućnost online poziva kako bi se omogućila stvarna raznolikost.

OLAKŠATI KREATIVNO EKSPERIMENTISANJE I PROCESSE

Lokalne vlasti moraju podržanti i omogućiti eksperimentisanje i nove inicijative. Umjetničke i kulturne akcije građana/ki, kao i akcije u urbanom prostoru preodređuju prakse, a ponekad i pravila njihovog uspostavljanja, težeći obnovi i nastanku nove građanske inicijativnosti. One su eksperimentalne, i pokazuju neočekivana moguća rješenja kako stanovnicima/cama tako i vlastima. Potrebno je:

- Podsticati i podržavati inovativne projekte, promijeniti sredstva za ocjenu: više se fokusirati na procese nego na rezultate
- Uspostaviti otvorenu bazu podataka o korisnim pravnim sredstvima koja postoje u Evropi za sprovođenje eksperimentisanja u gradovima
- Osigurati efikasnu saradnju između upravnih vlasti kako bi se olakšalo djelovanje u odnosu na različite propise (u oblasti nasljeđa, urbanizma, javne sigurnosti, umjetničkih rezidencija...)

- Razviti finansijske instrumente prilagođene potrebama kreativnog sektora tako što će se olakšati pristup malim grantovima za istraživanje i razvoj (R&D) malih i srednjih poduzeća i udruženja.

UNAPRIJEDITI DUGOROČNE PROJEKTE

Trajanje inicijative igra važnu ulogu kad se radi o mogućnosti učešća građana/ki i eksperimentisanju u javnom prostoru u cilju stvaranja boljeg životnog okruženja. Potrebno je:

- Razvijati višegodišnja partnerstva s nevladinim organizacijama ili strukturama civilnog društva kako bi se podržala realizacija projekata koji imaju dugoročan uticaj
- Prepoznati potencijal socijanih mreža kao društvenog kapitala i kao sredstva za dugoročno investiranje
- Podržati projekte koji sadrže održivu strategiju i predloge koje će preuzeti drugi akteri

POVEĆATI KORIŠĆENJE INOVATIVNIH ALATA

Internet i društvene mreže, korišćeni u svrhu participativnog procesa, postali su izvor informacija i podataka koji mogu pomoći da se shvate i prepoznaju zajedničko okruženje ili stavovi, kao i mogućnost za objavljivanje i upoređivanje ovih podataka. Oni pružaju mogućnost komunikacije izvan službenih mreža, za suočavanje mišljenja s drugima, širenje ideja i dopiranja do različitih ljudi, povećavajući mogućnosti njihovog povezivanje. Potrebno je:

- Olakšati pristup fondovima za istraživanje i razvoj (R&D) za kreativni sektor malog i srednjeg preduzetništva (npr. Plug and Play alati, podaci o gradovima (City data), podaci o okolini (environmental data...)).
- Promovisati programe podataka otvorenog koda (open source) u cijeloj Evropi.
- Omogućiti partnerstva s akademskim institucijama, istraživačkim centrima putem podsticajnih mjera.
- Osigurati vidljivost evropskih mreža.
- Razvijati eksperimentalne metode kako bi se podstakla veća pristupačnost i osigurati edukaciju o upotrebi tih metoda.

PODSTICATI OBRAZOVANJE I OBUKU

Potrebno je podsticati obrazovanje i obuku svih aktera vezano za aktivnosti i upravljanje participativnim i projektima u oblasti kulture u gradovima kako bi se prilagodili konstantnom razvoju sektora i novim modelima poslovanja. Potrebno je:

- Praviti programe obuka za umjetničke i nevladine organizacije kako bi se podstakao razvoj znanja o urbanom prostoru i međusektorskih pristupa
- Podsticati opšte obrazovanje u oblasti umjetnosti i kulture (u osnovnim i srednjim školama) kako bi se razvili “kulturni izraz i svijest” i kreativnost kao ključne vještine doživotnog učenja.
- Povećati razumijevanje i svijest o izazovima, nasljeđu i održivom razvoju u gradovima putem javnih kampanja, medijskih i obrazovnih programa ...
- Podržavati eksperimentisanje i razvoj novih preduzetničkih i organizacionih modela koje pokreću akteri.

ZA DODATNE INFORMACIJE VIDJETI:

- Urban Agenda :
http://ec.europa.eu/regional_policy/consultation/urb_agenda/pdf/comm_act_urb_agenda_en.pdf
- Révision mid term of the 2020 Strategy : http://ec.europa.eu/europe2020/public-consultation/index_en.htm
- Agenda 21 for culture: <http://www.agenda21culture.net/index.php>
- European Agenda for Culture:
http://europa.eu/legislation_summaries/culture/l29019_fr.htm
- Work Plan for Culture (2015-2018):
<http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-16094-2014-INIT/en/pdf>
- Culture Council Conclusions:

May 2014: cultural heritage as a strategic resource for a sustainable Europe:
http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/educ/142705.pdf

- 2011: Cultural and creative competences and their role in building social capital of Europe:

http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_Data/docs/pressdata/en/educ/126401.pdf

- 2010: the role of culture in combating poverty and social exclusion:

http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/educ/117797.pdf

- 2009: culture as catalyst for creativity and innovation:

http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/educ/117797.pdf